

DIPLOMIA CONSTITUȚIONALĂ ȘI JURIDICĂ

Prof. univ. dr. Nasty VLĂDOIU

Facultatea de Drept, Universitatea Transilvania din Brașov
Președintele Uniunii Camerelor de Comerț Bilaterale din România
Arbitru - Curtea de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă CCIR
Avocat - Baroul București

Abstract

Constitutional diplomacy is that process of lawmaking based on dual government, dual administration, and in which the constitutional legislator must take into account both the interest of the state and that of the citizen.

Even if the citizen is informed about the content of the normative constitutional law, being offered possibilities of intervention through public debates, referendum, final vote, etc., it is the legislator that configures the norm and understands the specialized mechanism of the system in which it will eventually produce the effects. That is why it is more than necessary for the legislator to provide the legal norm of constitutional law with clarity and predictability in defending the interests of the citizen and configuring it with good faith „infus concepus”.

If the constitutional legal norm respects the concept of constitutional diplomacy, surely the law following the fundamental law will correspond to the common interests of the state and of the citizen and it will create the necessary balance and social harmony.

Keywords: *diplomacy, constitutional diplomacy, legal diplomacy, normativism, supreme norm.*

Introducere

Diplonomia este mai mult decât un termen nou, este un concept nou, care poate dezvolta o teorie și chiar o știință în viitor. Semantica cuvântului „Diplonomie” este foarte importantă și poate fi susceptibilă de aplicare în varii domenii de activitate, însă ne vom opri la conceptul de Diplonomie Constituțională și în cele din urmă, la cel de Diplonomie Juridică.

Cuvântul „diplomie” a fost format prin alipirea elementului prim de compunere savantă (Diplo), care are semnificația „dublu”, „doi”, „de două ori” cu

elementul secund de compunere savantă (Nomie), cu semnificația „conducere”, „administrație”, „guvernare”, „distribuție rațională” sau chiar, uneori, normă sau lege¹.

În acest sens se poate vorbi de o semantică de genul „dublă guvernare”, „dublă administrație”, sau „normă dublă” (dacă ne referim la caracterul normativ). Ne vom concentra, la începutul prezentului demers științific, însă numai asupra înțelesului conceptului de diplomonie constituțională pe care vom încerca să-l definim din perspectiva normei juridice constituționale, care trebuie să aibă în vedere și să protejeze deopotrivă interesele statului și ale cetățeanului, așa cum deseori se spune în doctrina de specialitate interesul guvernanților și al guvernaților.

Diplonomia constituțională

Problematica este de o stringentă actualitate pentru societatea noastră aflată în tranziție către noul tip de societate informațională, bazată pe tehnologia intelectuală. Aparenta structură dihotomică a normei juridice de tip constituțional trebuie să păstreze din perspectiva diplomoniei constituționale dubla rațiune existențială, guvernant-guvernare, bipolaritatea conducerii și a satisfacerii intereselor statale dar și ale cetățeanului. Norma legală de tip constituțional va trebui să respecte dubla guvernare a intereselor raportului cetățean – stat, dând satisfacție existențială unui proces interactiv și condiționat reciproc. **Ca o definiție de lucru putem accepta diplomonia constituțională ca fiind acel proces de legiferare care are la bază dubla guvernare, dubla administrare, și în care legiuitorul constituțional trebuie să țină seama deopotrivă atât de interesul statului cât și de cel al cetățeanului.** Astfel, dacă norma juridică de tip constituțional va respecta conceptul de diplomonie constituțională, cu siguranță legislația subsecventă legii fundamentale va corespunde intereselor comune ale statului și ale cetățeanului, și se va crea acel echilibru și armonia socială necesară.

Diplonomia constituțională este așa cum am definit un proces, acest lucru semnifică faptul că legiuitorul constituțional împreună cu cetățenii unui stat vor veghea în mod activ și vor update și upgrada norma juridică de drept constituțional la cerințele impuse de metamorfozele identificate și la forma și dimensiunea tipului de societate la care ne raportăm la un anumit moment dat. În acest sens, este facil de observat faptul că nu numai în momentul creării normei juridice de drept constituțional trebuie să se dea satisfacție conceptului de diplomonie constituțională dar și ulterior acestui moment, în procesul de aplicare a normei. Curtea Constituțională prin judecătorii constituționali trebuie să aibă în vedere ca jurisprudența creată de aceștia să dea satisfacție acestui nou concept. Astfel Contenciosul Constituțional, în general, să protejeze deopotrivă interesul comun și complementar al statului și al cetățeanului.

¹ DEX, Dicționarul Explicativ al Limbii Române.

Considerăm că diplomonia constituțională va deveni antidotul care va contracara veninul imperfecțiunii și chiar al fenomenului de desuetudine a normei juridice de drept constituțional.

În ceea ce privește analiza în detaliu a fazelor de pregătire în vederea adoptării normelor juridice de tip constituțional, este imperios necesar ca legiuitorul constituțional să creeze și să respecte prin normă principiul win-win situation. Chiar dacă cetățeanul este informat cu privire la conținutul normei de drept constituțional, fiindu-i oferite posibilități de intervenție prin dezbateri publice, referendum, vot final etc., tot legiuitorul este acela care configurează norma și care înțelege mecanismul specializat al sistemului în care aceasta își va produce ulterior efectele. De aceea este mai mult decât necesar ca legiuitorul să ofere normei juridice de drept constituțional caracterul de predictibilitate, de claritate și de previzibilitate în ceea ce privește apărarea intereselor cetățeanului și să o configureze cu bună credință „infans conceptus”. S-ar putea spune că totul pare o axiomă și că acest fapt apare aproape ca natural, însă aceasta nu este decât o aparență în procesul de legiferare. Lucrurile în realitate stau cu totul altfel și sunt mult mai profunde iar operațiunile implicate în procesul de legiferare constituțională au deseori un grad de dificultate ridicat. Curtea Constituțională este cea care ne demonstrează prin deciziile sale, imperfecțiunile legislației subsecvente față de legea fundamentală și totodată, imperfecțiunile acesteia atunci când soluționează posibile conflicte juridice de natură constituțională. Interacțiunea autorității statale la diferite niveluri instituționale produce câteodată încălcări ale principiului separației puterilor în stat și arată lipsurile normei juridice de drept constituțional în special, și ale disfuncționalității sistemice create de aceasta, în general.

Diplonomia juridică

Statul ca noțiune abstractă este în cele din urmă cel care trebuie să respecte și să vegheze, prin instituțiile sale reprezentative, punerea în aplicare a operei legislative și a bunei funcționări a întregului sistem de drept în raport cu cetățenii săi. Bunăoară, dacă putem defini norma juridică sau norma agendi, ca fiind aceea normă edictată și /sau sancționată de stat, obligatorie și impersonală, a cărei respectare se face de bunăvoie, iar în caz contrar prin forța de coerciție a statului, putem observa în mod facil bipolaritatea raportului juridic reglementat prin norma juridică și anume, statul și cetățeanul. Facem precizarea că raportul juridic comportă două dimensiuni, prin conformare generală la cerințele normei juridice și atunci este sesizată doar prezența statului, și prin neconformare, caz în care se aplică forța de coerciție a statului împotriva celui care a încălcat-o, fiind sesizată prezența ambelor părți. Pentru a înțelege mai bine noul concept am putea da ca exemplu legislația în materie de combatere a terorismului. Acțiunile teroriste au migrat de la țintele bine păzite (șefi de state, premieri etc.) la așa zisele „soft-target” (populația) lipsite de protecția individualizată, creându-se astfel o nouă paradigmă a fenomenului terorist. Ca măsură de contracarare a apărut un nou tip de legislație

la nivel internațional printre care și legile de tip „big brother” care au creat o multitudine de discuții și controverse sub idea de protecție și din dorința de eficiență maximă a legislației adoptate, s-a ajuns la situații de adevărată încălcare a drepturilor omului. Din această reprezentare pe care ne-a oferit-o un anumit tip de legislație putem afirma fără teama de a greși că diplonomia constituțională creează premisele existențiale ale conceptului mult mai general de diplomomie juridică. Toată legislația subsecventă legilor fundamentale ale statelor trebuie să respecte conceptul de diplomomie juridică. Am plasat, deși atipic, în prezentul demers științific, conceptul de diplomomie constituțională înaintea celui de diplomomie juridică care este mult mai cuprinzător, în mod voit, pentru a arăta încă o dată, dacă mai era nevoie, importanța subordonării legislației subsecvente față de legea fundamentală. De altfel, constituțiile, în zilele noastre își trag parțial seva din Declarația Universală a Drepturilor Omului și din alte acte și tratate cu vocație internațională sau regională, plasându-se astfel la mijlocul scării ierarhice între declarații și acte de nivel universal și legislația subsecventă constituției fiecărui stat. Diplonomia juridică poate fi deci definită ca **„acel proces de legiferare care are la bază dubla guvernare, dubla administrare, și în care legiuitorul trebuie să țină seama deopotrivă atât de interesul entității de la care emană norma juridică, cât și de cel al entității de conformare”**.

Se poate observa cum conceptul de diplomomie juridică se dezvoltă din conceptul de diplomomie constituțională care rămâne în siajul conceptului mult mai generos și mai cuprinzător al diplomomiei juridice.

Marele jurist Hans Kelsen afirma că „întregul drept este redus doar la norma juridică, pe care o considera unic obiect de studiu al științei dreptului și modalitate de auto interpretare subiectivă cu sens juridic”. Tot el arăta că „validitatea este cea pe care se configurează conceptul normativismului, în sensul că orice normă juridică este validă datorită unei siguranțe sistemice bazate pe conformitatea cu norma juridică superioară”. Autorul Teoriei Pure a Dreptului mai susținea că „validitatea normei juridice nu depinde nici de eficacitatea sa și nici de actul volitiv care i-a dat naștere, ci este legată doar de ansamblul edificiului juridic existent într-o anumită perioadă de timp, într-un anumit spațiu”. Kelsen era de părere și afirma cu tărie că „dreptul se întemeiază și se dezvoltă ca un sistem logic, perfect deductibil, prin el însuși”. Am considerat și rămânem fideli ideii că atunci când Kelsen produce susțineri prin care să demonstreze înființarea și sancționarea normei supreme, pe care o consideră normă de bază, nu este pe deplin convingător. Norma supremă trebuie să fie o normă ce presupune o finalitate, ea trebuie să fie presupusă, și nu căutată, și nu poate să se raporteze sau să se bazeze pe o altă normă și mai înaltă, care ar da competența autorității generatoare de normă supremă. Suntem în continuare de părere că norma supremă poate fi însă generată, în zilele noastre, cu ajutorul și având la îndemână tehnologii în domeniul IT din ce în ce mai performante, astfel legitățile despre om să fie create în urma unui rezultat

² H. Kelsen, *Doctrina pură a dreptului*, Ed. Humanitas, București.

primar, care să ne devoaleze tot ceea ce ar trebui să fie în legătură și pentru om, nu numai ceea ce este și se cunoaște acum. (Vezi modelul Teoriei fractalilor)³.

Este interesant de observat paralela Kelsen – Djuvara prin faptul că amândoi explică normativismul, dar îl tratează din perspective diferite când se raportează la drept. În timp ce Kelsen, pornește de la norma juridică ca unic obiect de studiu al științei dreptului, Djuvara arată că persoana este obiectul principal de studiu al științelor normativiste, și pe cale de consecință, și a dreptului ca știință normativistă. Diplonomia juridică ca și concept, credem noi că dă satisfacție ideilor lansate în această materie de către ambii corifei, în sensul că norma juridică trebuie să respecte deopotrivă interesele entității de normare cât și ale entității de conformare (persoana fizică sau juridică, după caz).

Concluzii

Diplonomia juridică trebuie să determine, prin respectarea caracterului său intrinsec, găsirea elementelor comune și complementare de interes ale entității de normare și celor ale entității de conformare.

Diplonomia juridică, ca proces este susceptibilă de aplicare pe întreaga durată existențială a normei juridice, indiferent dacă ea emană de la Parlament sau de la Guvern prin delegarea legislativă.

Legiitorul și cetățeanul, deopotrivă, trebuie să poarte grija eficienței normei juridice pe întreaga durată a existenței acesteia.

Soluționarea problemelor existente privitoare la imperfecțiunea legii în general nu se poate realiza decât printr-un dialog larg între autoritățile statului, reprezentanții mediului de afaceri, ai mediului academic și societății civile. Acest lucru trebuie să stimuleze pe de-o parte dezvoltarea noilor servicii specifice Societății Informaționale ca paradigmă a societății viitorului (comerț și tranzacții electronice, informatizarea serviciilor publice, accesul cetățeanului și agenților economici la informația publică etc.), iar pe de altă parte trebuie să asigure regulile etice de a munci și trăi într-un **nou tip de societate** în care să fie respectate deopotrivă, protecția vieții private și a datelor personale, confidențialitatea tranzacțiilor, protecția consumatorului etc.

Referințe bibliografice

1. DEX - Dicționarul Explicativ al Limbii Române
2. H. Kelsen, *Doctrina pură a dreptului*, Ed. Humanitas, București, 2000, ISBN 9-7350-0113-6
3. B.B. Mandelbrot, *The Fractal Geometry of Nature*, W.H. Freeman and Company Publishing House, 1982, ISBN 0-7167-1186-9.

³ B.B. Mandelbrot, *The Fractal Geometry of Nature*, W.H. Freeman and Company Publishing House, 1982, ISBN 0-7167-1186-9.